

Synpunkter angående samrådsunderlag – Provbrytning Svappavaara

Svenska Tornedalingars Riksförbund (STR-T), ett riksorgan för minoriteten svenska tornedalingar, kväner och lantalaiset, vill med anledning av detta framföra följande synpunkter och krav:

Sedan de historiska lämningarna i form av gamla gruvhål på det aktuella området undersökts och dokumenterats har ny forskning vunnit mark. Ny forskning som på många sätt presenterar nya historiska fynd, men som också ifrågasätter tidigare gjord historiebeteckning med anledning av att den många gånger varit ensidigt riktad och bristfällig. Bland annat hänvisar vi till Carina Bennerhags doktorsavhandling "Steel Making Hunter-Gatherers in Ancient Arctic Europe" samt till "Historievetenskaplig rapport om området som idag utgörs av Talma samebys bosättnings- och markanvändningshistoria" (Malmgren, Avango, Elenius, Persson vid Luleå Tekniska Universitet, daterad 2023-12-21).

Den historievetenskapliga rapporten framtagen vid Luleå Tekniska Universitet gör gällande att inventeringen av forntida boplatser och markanvändning har varit bristfällig, ensidig och oftast utgått ifrån den samiska historiebeteckningen. Tidigare forskning och historiebeteckning benämns till och med som tendentiös. Bevisligen har historiebeteckningen bortsett från övriga minoriteters efterlämningar och markanvändning. Även om rapporten som nämns är geografiskt avgränsad till ett område där Talma sameby idag bedriver renskötsel, nämner den att det med stor sannolikhet förhåller sig på liknande sätt i övriga områden i lappmarken. De geografiska avgränsningar som används idag är inte statiska, utan har tillkommit, förändrats och försvunnit genom tidens gång.

I ljuset av den objektiva forskning som nu har börjat lyftas fram kan vi konstatera att det finns ett stort glapp i den historiebeteckning som rör minoriteten tornedalingar/kväner/lantalaiset. Den behöver inventeras, kompletteras och dokumenteras för att säkra minoritetens historiebeteckning.

Regeringen har tillsatt en utredning, Renmarksutredningen, som i huvudsak grundar sitt utredningsuppdrag på historisk markanvändning. Utredningen utförs av en politiskt tillsatt parlamentarisk kommitté, Renmarkskommittén. Staten avser med utredningen att fastslå rättigheter till mark utifrån urminneshävd d.v.s. hur marken har använts innan rikets gränser drogs.

Eftersom LKAB:s planerade probrytning utbreder sig genom brytning av tidigare orörd mark måste LKAB säkerställa att området är inventerat och dokumenterat gällande tidigare markanvändning och utifrån ett objektiva perspektiv, d.v.s. inte en riktad inventering som tidigare förekommit när det gäller markanvändning ur ett historiskt perspektiv, enligt LTU:s rapport. När den orörda marken är bortschaktad är det inte längre möjligt att säkra historiska lämningar. Avgörande information för rättighetsfrågan riskerar annars att gå förlorad för evigt. Detta måste vara genomfört innan probrytningen påbörjas.

STR-T vill att LKAB säkerställer att nuvarande historiska markinventering på berörda område 2 är tillräcklig utifrån de nya uppgifterna som framgår ur LTU:s rapport, samt övrig ny forskning som presenterats sedan LKAB i samråd med länsstyrelsen inventerade området senast.

STR-T vill att LKAB säkerställer att den nya inventering som genomförs på området utgår ifrån ett objektivi perspektiv med ny objektiv forskning som utgångspunkt.

STR-T tar gärna del av LKAB:s beskrivning av hur LKAB avser att kvalitetssäkra tidigare genomförda undersökningar kopplade till den historiska markanvändningen.

STR-T motsätter sig inte LKAB:s provbrytning förutsatt att ovanstående är säkrat innan provbrytningen påbörjas.

Rune Raattamaa

På uppdrag av ordförande Inger Junkka
Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset

Kontakt: 070 688 73 22
runeraattamaa@gmail.com

